

1. eranskina

Biek errenta-zifra berak hartzen dituzte kontuan, nazioko kontuetatik, familia-azterketatik edo beste iturri batzuetatik hartuta. Horiek, jakina, lehenengo eta behin, herrialde bakoitzeko diruan daude adierazita. Herrialdeak konparatzeko, eta mundu osorako kalkuluak egiteko, diru komunera bihurtu behar dira. Hori egiteko ohiko modua dolarretara bihurtzea izan da, indarrean dagoen kanbio-tasa erabilita. Horrek daukan arazoa da, ia mundu guztiak onartzen duen bezala, kanbio-tasek, oso maiz, ezin dutela erosteko ahalmenaren baliokidetasuna islatu.

Herrialde bateko pertsona batek beste batera joan eta dirua bihurtzerakoan, bere erosteko ahalmena handitu edo txikitu egin dela ikusiko du sarritan. Kanbio-tasak errentaren zifrak bihurtzen dituenek, konparaketa faltsuak ematen ditu. Proposatutako irtenbide orokorra erosteko ahalmenaren berdintasuna erabiltzea da, hots, hainbat herrialdetako prezioen gainean egindako azterketa sakonean oinarritutako kalkulua: herrialde bateko diru-kopuru batek beste moneta batera bihurtzean duen benetako baliokidetasunaren azterketa. Praktikan, badirudi erosteko ahalmena azpiestimatzeko duen kanbio-tasa duten herrialdeak gehienbat herrialde pobreak direla, eta alderantzizko ezaugarria dutenak gehienbat herrialde aberatsak direla. Horrek esan nahi du kalkuluak erosteko ahalmenaren berdintasuna erabilita egiten direnean, gutxitu egiten dela herrialde aberats eta pobreen arteko desberdintasunaren neurri numerikoa. Printzipioz, dena den, hori bizi-estandar materialen arteko konparaketa da, eta kanbio-tasen bidez bihurtutako zifrak, aldiz, ez dira. Erosteko ahalmenaren berdintasunaren metodoa da, beraz, ekonomista gehienek, ia guztiek, bultzatzen duten metodoa.

Horren bidez, herrialdeen (espazioan) errenta-mailak konpara daitezke, herrialde bakoitzean inflazioaren arabera doikuntzek denboran konpara daitezkeen zifra errealak ematen dituzten bezala. Espazio eta denborako konparagarritasuna da erosteko ahalmenaren berdintasunaren zifren –asko eta asko daude erabilgarri azken aldian– aurrerapen handia. Metodoen arteko ezberdintasunak alde handiak sortzen ditu desberdintasunari buruzko kalkuluetan, 3. taulan ikus daitezkeen legez.

3. taula: Kalkulatutako munduko desberdintasuna 2000an		
Neurria	Erosteko ahalmenaren parekotasuna	kanbio-tasa
1. Herrialde arteko Gini koefizientea 2000 ppp (163 herrialde)	0.543	0.753
2. Herrialde arteko %5/%5 ratioa 2000	47.95	175.31
3. Herrialde arteko %10/%10 ratioa 2000	31.37	126.08
4. Herrialde arteko %20/%20 ratioa 2000	15.99	67.03
5. Herrialde arteko %50/%50 ratioa 2000	5.38	20.09

Iturriak: Munduko Bankua, *World Development Indicators 2002*, online edizioa. Kanbio-tasaren bihurtetarako Munduko Bankuaren Atlas metodoa erabiltzen du (urtebete bategi bestekotutako kanbio-tasak erabiltzen).

Zifra horiek guztiak 163 herrialde beretan daude oinarrituta. Beraz, zutabe biek bakarrik erakusten dute errenta bihurtzeko erabilitako motak sorrarazitako diferentzia. Kanbio-tasaren bidez bihurtutako zifrak, erabiltzen direnak, Munduko Bankuak Atlas metodo moduan deskribatutako zifrak dira; metodo horretan erabiltzen den kanbio-tasa urteko batez bestekoa da, egun jakin bateko batez bestekoa baino. Zutabe biak konparatuta, agerikoa da kanbio-tasaren metodoak erosteko ahalmenaren metodoak baino

desberdintasunaren neurri handiagoa ematen duela, deskribatu nahi duten errealitatea, jakina, berbera bada ere. Gini koefizientea berriz ere ia aurrekoaren erdia bezain handia da, eta muturren ratioak erakusten duen desberdintasunaren indizea erosteko ahalmenaren berdintasunaren metodoarena baino ia 4 aldiz handiagoa da.

4. taula. Aldaketak Gini koefizientean 1980-2000, konparaketarako kanbio-tasaren eta erosteko ahalmenaren parekotasunaren metodoak		
	Kanbio-tasa (Atlas)	Erosteke ahalmenaren parekotasuna (Munduko Bankua)
1980	0.7053	0.6137
2000	0.7449	0.5422

Iturria: Autorearen kalkuluak Munduko Bankuaren, *World Development Indicators 2002*, online edizioan oinarrituta; 113 herrialdeak berberak dira lau kalkuluetan.

Gainera, 4. taulan ikusten den bezala, denboran zehar ikusita, metodo biek oso emaitza ezberdinak ematen dituzte. Orokorrean, azken bi hamarkadetan, kanbio-tasaren metodoaren arabera munduko desberdintasunak gora egin du, eta erosteko ahalmenaren berdintasunaren metodoaren arabera, aldiz, behera. Geroago, orokortze horri egindako zenbait salbuespen eta ñabardura eztabaidatuko dira, baina oraingoz, 4. taulako zifrek aurretik aipatutako 113 herrialdeetan (data bietarako datuak dituztenak) oinarritutako oso kalkulu sinplea erakusten dute arazoa argitzeko. Kanbio-tasan oinarritutako Gini koefizientea urte bietan handiagoa izateaz gain, gora egiten du 1980tik 2000ra, eta horrek desberdintasun handiagoa erakusten du; aldi berean, erosteko ahalmenaren berdintasunean oinarritutako Giniak behera egiten du, eta horrek berdintasun gehiago adierazten du. Funtsezko ezberdintasun horien erantzule bakarra bihurtetaren oinarrian dagoen ezberdintasuna da, datuak berberak baitira kasu bietan.

Desberdintasun-maila oso ezberdinak eta kontrako joerak ematen dituztenez, funtsezko garrantzia du, jakina, zein metodo den zuzena erabakitzeak. Badirudi guztiz argi dagoela bizi-estandarrak (eta, beraz, nazioarteko desberdintasunaren maila errealak) konparatzeko neurketa egokia, printzipioz, erosteko ahalmenaren berdintasunaren metodoak ematen duela. Metodo horren oinarria errentak bihurtzea da, eta, horretarako, indize bat erabiliko du (ezkutuko kanbio-tasa baten itxurakoa), herrialdeetan salgai berberak dituzten prezio-mailen konparaketa zehaztuan oinarritutakoa. Horrela, ezabatu egiten da kanbio-tasen aldaketak munduko errentaren ageriko banaketan duen eragina, prezioen diferentziak denboran doitzeak daten arteko konparaketak erreal bihurtzen dituen bezalatsu. Beraz, printzipioz, erosteko ahalmenaren berdintasunaren zifrekin matrize bat egin daiteke, non herrialde bakoitzeko *per capita* errentak denboran duen zifra konpara daitekeen, bai bertikalki (denboran) bai horizontalki (espazioan); bestela esanda, zifrak denboran zein espazioan errealak dira. Desberdintasunaren neurketa bizi-estandarren benetako diferentziei buruzkoa denez, hori da, ziurrenik, prozedura egokia. Gai honi buruz idazten duten ia guztiek onartzen dute hori; benetan, orain dela gutxi izandako erosteko ahalmenaren berdintasunaren errentaren estimazioen biderketa izan da posible egin duena munduko errentan dauden ezberdintasunen analisia gehitzea. Edozelan ere, zenbait autorek esaten dute printzipioz hobeak direla kanbio tasan oinarritutako kalkuluak, autoreon arabera kanbio-tasa txikiak dituzten herrialdeek gutxiagotasuna jasaten dutelako nazioarteko botere ekonomikoari dagokionez, zeina asko baloratutako dibiseta gastatzeko duten trebetasunaren menpe dagoen. Argumentu

horrek nolabaiteko meritua izan dezake herrialdeen nazioarteko botereari dagokionez, baina ez du bat ere ez bizi-estandarrean dagoen desberdintasunaren neurketari dagokionez. Munduko desberdintasuna neurtzeko kanbio-tasan oinarrituta egindako kalkuluak, dena den, ez daude argumentuotan oinarrituta, emaitza jakina sortzeko gurarian baino. Hori geroago aztertuko da, baina, bien bitartean, argi utzi behar da hemendik aurrera egindako eta txosten honetan aipatutako kalkulu guztiek erosteko ahalmenaren berdintasunaren metodoak erabiltzen dituztela. Metodo horiek, dena den, badituzte euren arazoak.

Sutcliffe, B. (2002) "Munduko desberdintasunak, gora ala behera?. Munduko errentaren banaketa XX. Mendean" Hegoako Lan Koadernoak, 32. zbk.57-9 orri. Bilbo.